

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 20.11.2008
COM(2008) 766 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Προϊόντα οργανωμένου εγκλήματος

"Το έγκλημα δεν επιβραβεύεται"

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
2.	ΓΙΑΤΙ Η ΠΡΟΣΟΧΗ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ;	3
3.	ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ.....	4
3.1.	Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και η ελλιπής εφαρμογή του.....	4
3.2.	Αναδιατύπωση του νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ	5
3.3.	Ανάγκη νέων νομοθετικών διατάξεων	6
4.	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ	7
4.1.	Σύσταση εθνικών υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων	7
4.2.	Σύσταση αποτελεσματικών υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων	8
4.3.	Συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων – Ο ρόλος της Ευρωπόλ και της Eurojust	9
5.	ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ – ΠΤΥΧΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	10
6.	ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	10
6.1.	Νέα εργαλεία για αποτελεσματικότερες διαδικασίες δήμευσης.....	10
6.2.	Ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών και ανάλυση του οικονομικού εγκλήματος.....	10
6.3.	Καταγραφή τακτικών και συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων για τη δήμευση.....	11
7.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ – ΔΕΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζεται στη δήμευση και ανάκτηση προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹.

Υπάρχουν – ή και συνυπάρχουν – διάφορες νομικές διαδικασίες στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που αποσκοπούν στη δήμευση προϊόντων εγκλήματος. Η ύπαρξη αποδοτικών εθνικών φορέων επιφορτισμένων με την ανίχνευση περιουσιακών στοιχείων, καθώς και η διεθνής συνεργασία, αποτελούν προϋπόθεση επιτυχούς δήμευσης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να παράσχει προστιθέμενη αξία ως εξής:

- (1) καθιστώντας το νομικό πλαίσιο της ΕΕ συνεκτικότερο και βελτιώνοντας το,
- (2) ενθαρρύνοντας τον συντονισμό, την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ εθνικών φορέων,
- (3) παρέχοντας βοήθεια για τη δημιουργία νέων εργαλείων για τον εντοπισμό και την ανίχνευση περιουσιακών στοιχείων,
- (4) διευκολύνοντας την εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης,
- (5) διευκολύνοντας τη συνεργασία με τρίτες χώρες μέσω κυρώσεων των συμβάσεων και την ενθάρρυνση συμφωνιών για την κατανομή περιουσιακών στοιχείων,
- (6) βοηθώντας τους εταίρους να αναπτύξουν νέες πρωτοβουλίες μέσω προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ.

2. ΓΙΑΤΙ Η ΠΡΟΣΟΧΗ ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΝΕΤΑΙ ΣΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ;

Για να τερματιστούν οι δραστηριότητες οργανωμένου εγκλήματος είναι αναγκαία η αποστέρηση των εγκληματιών από τα προϊόντα εγκλήματος. Οι συμμορίες οργανωμένου εγκλήματος δημιουργούν ευρείας κλίμακας διεθνή δίκτυα και συγκεντρώνουν σημαντικά κέρδη από διάφορες εγκληματικές ενέργειες. Οι πρόσοδοι από αυτές νομιμοποιούνται και διοχετεύονται στην νόμιμη οικονομία.

Μεγάλη σημασία έχουν η αποτελεσματικότητα των εθνικών συστημάτων πάταξης της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η διεθνής συνεργασία στον τομέα αυτό. Εντούτοις, ακόμα και στις περιπτώσεις που τα προϊόντα εγκλήματος έχουν νομιμοποιηθεί επιτυχώς, τα περιουσιακά στοιχεία των οργανωμένων εγκληματιών μπορούν πάντα να εντοπιστούν χάρη στις χρηματοοικονομικές πληροφορίες και τις έρευνες, να κατασχεθούν και να ανακτηθούν.

¹ Η ανακοίνωση στηρίζεται σε άτυπες συνεδριάσεις εμπειρογνομόνων που έχει συγκαλέσει η Επιτροπή, σε επαφές με διάφορες υπηρεσίες στα κράτη μέλη, στα συμπεράσματα μιας πανευρωπαϊκής διάσκεψης για τις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και στο σχέδιο συμπερασμάτων μιας μελέτης της Επιτροπής σχετικής με τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος στα κράτη μέλη (δεν έχει ακόμα δημοσιοποιηθεί).

Η δήμευση και η ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων από εγκληματικές ενέργειες αποτελεί ουσιαστικό τρόπο καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, βασικό κίνητρο του οποίου είναι η πραγματοποίηση κέρδους². Η δήμευση εμποδίζει, πράγματι τη χρηματοδότηση άλλων εγκληματικών δραστηριοτήτων μέσω της χρησιμοποίησης κερδών από εγκληματικές ενέργειες, τον κλονισμό της εμπιστοσύνης που υπάρχει σε σχέση με τα χρηματοοικονομικά συστήματα και τη διαφθορά της νόμιμης κοινωνίας. Η δήμευση έχει αποτρεπτικό χαρακτήρα δεδομένου ότι ενισχύει την έννοια "το έγκλημα δεν επιβραβεύεται"³, και συμβάλλει στην μείωση της επιρροής αρνητικών προτύπων στις τοπικές κοινωνίες. Σε μερικές περιπτώσεις τα μέτρα δήμευσης προϊόντων εγκλήματος επιτρέπουν τον εντοπισμό των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων στο εσωτερικό των εγκληματικών οργανώσεων, οι οποίοι σπάνια ανακρίνονται και διώκονται.

Επί του παρόντος, ο συνολικός αριθμός υποθέσεων δήμευσης στην ΕΕ είναι σχετικά περιορισμένος και τα ποσά που ανακτώνται από το οργανωμένο έγκλημα είναι μικρά, ιδίως σε σύγκριση με τις κατ' εκτίμηση προσόδους των συμμοριών οργανωμένου εγκλήματος. Ως εκ τούτου, φαίνεται ενδεδειγμένη η αυξημένη προσφυγή σε διαδικασίες δήμευσης.

3. ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ

Τέσσερις αποφάσεις-πλαίσιο εφαρμόζονται σήμερα σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να εξασφαλιστεί κοινή προσέγγιση ως προς τη δήμευση. Τρεις από αυτές θέτουν προβλήματα εφαρμογής.

3.1. Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και η ελλιπής εφαρμογή του

Με την *απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ*⁴ εναρμονίστηκαν οι διατάξεις μερικών κρατών μελών σχετικές με τη δήμευση και τις ποινικές κυρώσεις για τη νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Γενικά, το κείμενο αυτό μεταφέρθηκε ικανοποιητικά στο εθνικό δίκαιο των περισσότερων κρατών μελών.

Με την *απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ*⁵ εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων σχετικά με τη δέσμευση περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων. Έχουν σημειωθεί σημαντικές καθυστερήσεις στη μεταφορά της από τα κράτη μέλη. Λίγες είναι οι διαθέσιμες πληροφορίες ως προς την εφαρμογή στην πράξη των διατάξεων που κατοχυρώνουν ότι περιουσιακά ή αποδεικτικά στοιχεία που εντοπίζονται σε ένα κράτος μέλος μπορούν να δεσμευτούν βάσει απόφασης που έχει εκδοθεί από δικαστική αρχή άλλου κράτους μέλους και έχει διαβιβαστεί απευθείας σε δικαστική αρχή εκτέλεσης με ειδικό έντυπο. Φαίνεται ότι το έντυπο με το οποίο εντέλλεται η εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης είναι δύσκολο να συμπληρωθεί και δεν περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία πεδία. Ως εκ τούτου,

² Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (12-13 Ιουνίου 2007) καλούνται τα κράτη μέλη να καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια ως προς τις χρηματοοικονομικές πτυχές των ερευνών και των διώξεων όσον αφορά την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων.

³ Μια μελέτη του 2007 για το λαθρεμπόριο ναρκωτικών που εκπόνησε το Υπουργείο Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου κατέδειξε ότι η δήμευση λειτουργεί αποτρεπτικά απέναντι στους εγκληματίες.

⁴ Απόφαση-πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος, ΕΕ L 182 της 5.7.2001, σ. 1.

⁵ Απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2003 σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ L 196 της 2.8.2003, σ. 45.

οι δικαστικές αρχές έχουν την τάση να στρέφονται στη χρήση των συνήθων εντύπων αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Αν συνεχιστεί αυτή η τάση, τότε η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο δεν θα έχει επιτύχει πλήρως τους στόχους της.

Η απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ⁶ έχει σκοπό να εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν αποτελεσματικούς κανόνες για τη δήμευση, μεταξύ άλλων και κανόνες σχετικά με την απόδειξη όσον αφορά την πηγή των επίμαχων περιουσιακών στοιχείων. Η έκθεση εφαρμογής της Επιτροπής του Δεκεμβρίου 2007⁷ κατέδειξε ότι τα περισσότερα κράτη μέλη καθυστερούν να καθιερώσουν μέτρα που θα καταστήσουν εφικτή τη χρήση της δήμευσης σε μεγαλύτερη κλίμακα. Φαίνεται ότι οι διατάξεις του κειμένου είναι ασαφείς και οδηγούν σε αποσπασματική μεταφορά. Εξάλλου, η απόφαση-πλαίσιο προβλέπει εναλλακτικά κριτήρια για εκτεταμένη δήμευση, γεγονός που μπορεί να έχει περιορίσει *de facto* το πεδίο για αμοιβαία αναγνώριση. Οι σχετικές εθνικές αρχές προβαίνουν σε εκτέλεση αποφάσεων δήμευσης που έχει εκδώσει άλλο κράτος μέλος μόνο εφόσον αυτές στηρίζονται στους ίδιους λόγους δήμευσης που εφαρμόζονται από το κράτος μέλος που λαμβάνει την απόφαση.

Με την απόφαση-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ⁸ εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων δήμευσης. Είναι αναγκαίος ο καλύτερος συντονισμός μεταξύ των προαναφερόμενων κριτηρίων για εκτεταμένη δήμευση και των διατάξεων για την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δήμευσης. Σύμφωνα με τις τελευταίες, ένας από τους λόγους που επιτρέπουν τη μη αναγνώριση ή τη μη εκτέλεση μιας απόφασης δήμευσης είναι ότι αυτή δεν εμπίπτει εντός του πεδίου των επιλογών που προβλέπονται στην απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ που έχει ενσωματωθεί από το κράτος εκτέλεσης στην εθνική του νομοθεσία. Εξάλλου, η απόφαση-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ φαίνεται να εφαρμόζεται μόνο σε αποφάσεις δήμευσης που εκδίδονται εντός του πλαισίου ποινικών διαδικασιών. Ως εκ τούτου, αποφάσεις δήμευσης που στηρίζονται σε αστικές διαδικασίες δήμευσης ή στην εκτεταμένη χρήση εξουσιών φορολόγησης δεν εκτελούνται απαραίτητα σε όλα τα κράτη μέλη. Αυτό το θέμα αμοιβαίας αναγνώρισης είναι πολύ σχετικό, δεδομένου ότι αυτές οι διαδικασίες χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο, ιδίως σε χώρες που ισχύει το κοινό δίκαιο (*common law*), και φαίνεται ότι είναι πολύ αποτελεσματικά εργαλεία για κατά των προϊόντων οργανωμένου εγκλήματος. Είναι πολύ νωρίς να αξιολογηθούν ενδεχόμενες καθυστερήσεις στη μεταφορά αυτής της απόφασης-πλαίσιο στην εθνική νομοθεσία.

Εκτός από την ανωτέρω απόφαση-πλαίσιο, το Δεύτερο Πρωτόκολλο⁹ της Σύμβασης για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων¹⁰, που αναμένεται να αρχίσει να ισχύει στο τέλος του 2008, προβλέπει μέτρα δήμευσης καθώς και επιχειρησιακή συνεργασία με τα κράτη μέλη κατά την καταπολέμηση της απάτης και τη νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, μεταξύ άλλων και τη δήμευση. Η πρόταση

⁶ Απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Φεβρουαρίου 2005 για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος, ΕΕ L 68 της 15.3.2005, σ. 49.

⁷ Έκθεση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 6 της απόφασης-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Φεβρουαρίου 2005 για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος (2005/212/ΔΕΥ), COM (2007) 805.

⁸ Απόφαση-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 6ης Οκτωβρίου 2006 σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης, ΕΕ L 328 της 24.11.2006, σ. 59.

⁹ Δεύτερο πρωτόκολλο της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το οποίο καταρτίζεται βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ΕΕ C 221 της 19.7.1997, σ.12.

¹⁰ Σύμβαση η οποία καταρτίζεται βάση του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΕΕ C 316 της 27.11.1995, σ.49.

απόφασης-πλαίσιο σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων για τη συγκέντρωση αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών¹¹, η οποία αναμένεται να θεσπιστεί τυπικά στο τέλος του 2008, προβλέπει κανόνες για την παρακολούθηση αποφάσεων δέσμευσης που εκδίδονται με βάση την απόφαση-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ. Περιλαμβάνει επίσης ορισμένες διατάξεις του πρωτοκόλλου του 2001 στη σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή σε δικαστικές υποθέσεις¹².

3.2. Αναδιατύπωση του νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ

Συμπερασματικά παρατηρείται ότι τα υφιστάμενα νομοθετικά κείμενα έχουν μεταφερθεί μόνο μερικώς. Μερικές διατάξεις των αποφάσεων-πλαίσιο δεν είναι πολύ σαφείς, με αποτέλεσμα η μεταφορά στην εθνική νομοθεσία να είναι αποσπασματική. Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των κριτηρίων για εκτεταμένη δήμευση αφενός και των διατάξεων εκτέλεσης των αποφάσεων δήμευσης σε άλλο κράτος μέλος αφετέρου μπορεί να βλάπτουν σημαντικά την αμοιβαία αναγνώριση. Εγείρονται μερικά θέματα όσον αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση που εκδίδονται στο πλαίσιο αστικών διαδικασιών δήμευσης, ή την εκτεταμένη χρήση εξουσιών φορολόγησης. Είναι βασικής σημασίας να καθιερωθούν ταχείς και αποτελεσματικοί μηχανισμοί για να δεσμεύονται και να δημεύονται περιουσιακά στοιχεία στην αλλοδαπή. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, θα πρέπει να εξεταστεί η αναδιατύπωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ. Ένα τέτοιο εγχείρημα θα συμβάδιζε με τις πολιτικές της ΕΕ ως προς την απλούστευση και τη βελτίωση της νομοθεσίας και θα βελτίωνε τη σαφήνεια και τη συνοχή των υφιστάμενων κειμένων.

3.3. Ανάγκη νέων νομοθετικών διατάξεων

Εκτός από την αναδιατύπωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα να επεκτείνει μερικές νομικές έννοιες και να εισαγάγει νέους κανόνες ώστε να αυξηθούν οι δυνατότητες δήμευσης. Ωστόσο, επειδή τα μέτρα δήμευσης (π.χ. η αντιστροφή του βάρους της απόδειξης) μπορεί να θίγουν θεμελιώδη δικαιώματα (όπως το δικαίωμα ιδιοκτησίας και το δικαίωμα σε επαρκή μέτρα προσφυγής) είναι αναγκαίο να προβλεφθεί μια ισόρροπη προσέγγιση και οι κατάλληλες διασφαλίσεις. Με βάση όσα εφαρμόζονται στην πράξη στα κράτη μέλη, θα μπορούσαν να συζητηθούν τα ακόλουθα θέματα:

3.3.1. Δήμευση χωρίς ποινική καταδικαστική απόφαση (διαδικασίες δήμευσης αστικού δικαίου)

Σύμφωνα με τα δικαστικά συστήματα των περισσότερων κρατών μελών, η δήμευση αποτελεί κύρωση που συνδέεται με ποινική καταδικαστική απόφαση. Εντούτοις, με μια νέα νομοθετική πράξη θα μπορούσαν να προβλεφθούν περιπτώσεις στις οποίες γίνεται δήμευση χωρίς προηγούμενη ποινική καταδικαστική απόφαση (και με τον

¹¹ Πρόταση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων για τη συγκέντρωση αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, COM(2003) 688 τελικό της 14.11.2003.

¹² Πράξη του Συμβουλίου της 16ης Οκτωβρίου 2001 για κατάρτιση, σύμφωνα με το άρθρο 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, του πρωτοκόλλου σύμβασης για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ C 326 της 21.11.2001.

τρόπο αυτό πραγματοποιείται η μεταφορά της σύστασης 3 της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF)¹³ στη νομοθεσία της ΕΕ). Για παράδειγμα:

(i) Όταν υπάρχει υπόνοια ότι τα περιουσιακά στοιχεία είναι προϊόντα εγκλήματος, λόγω της δυσαναλογίας τους προς το δηλωθέν εισόδημα του κατόχου τους και λόγω του γεγονότος ότι ο/η κάτοχος έχει συνήθεις επαφές με γνωστούς εγκληματίες. Στην περίπτωση αυτή, η υπόθεση προσάγεται σε αστικό δικαστήριο (που μπορεί να διατάξει τη δήμευση των περιουσιακών στοιχείων) με βάση την παραδοχή, σύμφωνα με τις πιθανότητες, ότι τα περιουσιακά στοιχεία μπορεί να αποτελούν προϊόντα εγκλήματος. Στις περιπτώσεις αυτές, αντιστρέφεται το βάρος της απόδειξης και ο υποτιθέμενος εγκληματίας πρέπει να αποδείξει τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών στοιχείων.

(ii) Στην περίπτωση που ο ύποπτος σοβαρών εγκληματικών ενεργειών έχει αποθάνει, είναι φυγής για ορισμένο χρονικό διάστημα ή η δίωξή του δεν είναι δυνατή για άλλους λόγους.

(iii) Σε ορισμένες περιπτώσεις, κατά τις οποίες κατάσχονται μετρητά από τις τελωνειακές αρχές κατά παράβαση του κοινοτικού κανονισμού για τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων¹⁴. Με διοικητική απόφαση μπορεί να δοθεί στις αρχές η εξουσία να δεσμεύσουν ποσά άνω των 10.000 ευρώ που δεν έχουν δηλωθεί κατά την είσοδο ή την έξοδο από την ΕΕ. Εντούτοις, αν τα εν λόγω ποσά πρέπει να κατασχεθούν (π.χ. ως έσοδα φοροδιαφυγής) χρειάζεται τελικά δικαστική απόφαση. Δεδομένου ότι η φοροδιαφυγή δεν διώκεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ σε ποινικό επίπεδο, αυτή η κατάσταση μπορεί να αποτελεί μια ακόμα περίπτωση διαδικασίας δήμευσης αστικού δικαίου.

3.3.2. Δημιουργία νέου ποινικού αδικήματος για την κατοχή "μη δικαιολογημένων" περιουσιακών στοιχείων

Στα κράτη μέλη υπάρχουν ή συνυπάρχουν διαφορετικές νομικές διαδικασίες (διαδικασία δήμευσης ποινικού δικαίου, διαδικασία δήμευσης αστικού δικαίου, χρήση των εξουσιών των φορολογικών αρχών), που έχουν όλες τον ίδιο στόχο, την κατάσχεση προϊόντων εγκλήματος. Σε ορισμένα κράτη μέλη η δήμευση μπορεί να μη πραγματοποιηθεί αν δεν υπάρχει προηγούμενη ποινική καταδικαστική απόφαση.

Θα μπορούσε να προβλεφθεί ένα νέο ποινικό αδίκημα για την κατοχή "μη δικαιολογημένων" περιουσιακών στοιχείων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προϊόντα εγκλήματος σε περιπτώσεις που τα περιουσιακά στοιχεία είναι δυσανάλογα προς το δηλωθέν εισόδημα του κατόχου τους και ο/η κάτοχος έχει συνήθεις επαφές με γνωστούς εγκληματίες. Η διαφορά με την περίπτωση που αναφέρεται πιο πάνω

¹³ Σύσταση 3 της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης. Σαράντα συστάσεις προτρέπουν τις χώρες να εξετάσουν τη σκοπιμότητα θέσπισης μέτρων δέσμευσης "τα οποία να μην προϋποθέτουν ποινική καταδίκη ή να υποχρεώνουν τον δράστη να αποδείξει τη σύννομη προέλευση του περιουσιακού στοιχείου που εικάζεται ότι θα μπορούσε να αποτελέσει το αντικείμενο δήμευσης".

¹⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1889/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2005 σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Κοινότητα, ΕΕ L 309 της 25.11.2005, σ. 9.

στο στοιχείο (i) έγκειται στο ότι η διαδικασία γίνεται σε ποινικό δικαστήριο και το βάρος της απόφασης δεν αντιστρέφεται πλήρως¹⁵.

3.3.3. Διασφάλιση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση

Εναλλακτική προσέγγιση αποτελεί η διασφάλιση της αμοιβαίας αναγνώρισης από τα κράτη μέλη των αποφάσεων σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση ακόμα και όταν οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται βάσει διαδικασιών που μπορεί να μην εφαρμόζονται στο κράτος εκτέλεσης (π.χ. διαδικασίες δήμευσης αστικού δικαίου, διαδικασίες βάσει εκτεταμένης χρήσης εξουσιών φορολόγησης). Εντούτοις, θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι αυτές οι υποθέσεις αμοιβαίας αναγνώρισης μπορεί να απαιτούν συμπληρωματικές προϋποθέσεις.

3.3.4. Επέκταση του πεδίου της υποχρεωτικής δήμευσης

Θα μπορούσε να προβλεφθεί η υποχρεωτική δήμευση μετά από καταδικαστική απόφαση για ορισμένα σοβαρά ποινικά αδικήματα από τα οποία συμμορίες οργανωμένου εγκλήματος αντλούν σημαντικά κέρδη. Ως βάση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο κατάλογος των αδικημάτων που εκτίθεται στην απόφαση-πλαίσιο περί εκτεταμένης δημεύσεως και να επεκταθεί ώστε να συμπεριλάβει και άλλα αδικήματα.

3.3.5. Επιβολή της υποχρέωσης να παρέχονται πληροφορίες σχετικές με τους τραπεζικούς λογαριασμούς

Η αναδιατύπωση μπορεί να παράσχει την ευκαιρία να συμπεριληφθούν στο νέο νομοθετικό πλαίσιο οι διατάξεις του ήδη αναφερθέντος πρωτοκόλλου του 2001 που δεν έχει ακόμα κυρωθεί από ικανό αριθμό χωρών και δεν έχει τεθεί σε ισχύ. Το πρωτόκολλο προβλέπει ότι οι αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να παράσχουν λεπτομέρειες σχετικά με τραπεζικούς λογαριασμούς και τραπεζικές συναλλαγές επισημανθέντων προσώπων, και ότι δεν πρέπει να εκμεταλλεύονται τους κανόνες του τραπεζικού απορρήτου ως λόγο άρνησης της συνεργασίας σε αυτό το πλαίσιο. Η επιβολή αυτών των διατάξεων θα συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην ανίχνευση περιουσιακών στοιχείων σε άλλα κράτη μέλη. Η αντικατάσταση του πρωτοκόλλου με άλλες διατάξεις στο νέο νομοθετικό πλαίσιο για τη δήμευση θα έδινε τη δυνατότητα στην Επιτροπή να επισπεύσει τις προσπάθειές της έτσι ώστε να τις αξιοποιήσει πλήρως.

4. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

Τα προϊόντα εγκλήματος αποκτώνται όλο και περισσότερο σε χώρες άλλες από εκείνες στις οποίες δρα συνήθως μια εγκληματική οργάνωση ή στις οποίες λαμβάνεται καταδικαστική ποινική απόφαση. Αυτό καθιστά δυσκολότερη τον εντοπισμό των προϊόντων εγκλήματος και την κατάσχεσή τους. Είναι καθοριστικής σημασίας η συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών και η ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι δυνατότητες δήμευσης των προϊόντων εγκληματικών ενεργειών.

¹⁵ Αυτός ο νέος τύπος ποινικού αδικήματος έχει καθιερωθεί στη Γαλλία και αποδεικνύεται πολύ αποτελεσματικός.

4.1. Σύσταση εθνικών υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων

Οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων διευκολύνουν την ανίχνευση περιουσιακών στοιχείων προερχόμενων από εγκληματικές ενέργειες, συμμετέχουν στις διαδικασίες δήμευσης, εξασφαλίζουν την κανονική διαχείριση των κατασχεθέντων περιουσιακών στοιχείων και δρουν ως κεντρικό σημείο επαφής για τις δραστηριότητες δήμευσης σε εθνικό επίπεδο.

Επί του παρόντος αυτές οι υπηρεσίες δεν υπάρχουν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ¹⁶ και διαφέρουν σημαντικά ως προς τη δομή, τις εξουσίες και τις πρακτικές- Η συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών στον τομέα αυτό γίνεται κυρίως μέσω του ανεπίσημου δικτύου CARIN (εμπειρογνώμονες του τομέα επιβολής του νόμου και του δικαστικού τομέα για τη δήμευση και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων)¹⁷.

Με βάση την μεγάλη επιτυχία που γνώρισε το CARIN, εκδόθηκε τον Δεκέμβριο 2007 η απόφαση του Συμβουλίου 2007/845/ΔΕΥ σχετικά με τη συνεργασία των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων στα κράτη μέλη¹⁸. Η απόφαση έχει στόχο να εξασφαλίσει ότι, μέχρι τις 18 Δεκεμβρίου 2008, τα κράτη μέλη θα έχουν συστήσει ή θα έχουν ορίσει εθνικές υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων οι οποίες θα δρουν ως εθνικά σημεία επαφής για δραστηριότητες που έχουν σχέση με τη δήμευση. Μεταξύ άλλων θα ενθαρρύνουν, με ενισχυμένη συνεργασία, την ταχύτερη δυνατή ανίχνευση, σε ολόκληρη την ΕΕ, περιουσιακών στοιχείων προερχόμενων από εγκληματικές ενέργειες. Ειδικότερα οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να μπορούν να συνεργάζονται αποτελεσματικά με μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών και τις δικαστικές αρχές. Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να προβλεφθεί περισσότερο η παροχή επιμόρφωσης στις δικαστικές αρχές που ασχολούνται με την ανίχνευση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων.

4.2. Σύσταση αποτελεσματικών υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων

Εντός ολίγου τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποφασίσουν τους πλέον πρακτικούς τρόπους σύστασης των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων σε εθνικό επίπεδο, τις εξουσίες τους ως προς την αποτελεσματική ανίχνευση και δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, και τις δυνατότητες που θα έχουν για την ανταλλαγή στοιχείων.

Προς στήριξη αυτών των προσπαθειών συνήλθε, τον Μάρτιο 2008, πανευρωπαϊκή διάσκεψη για τις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων¹⁹. Για να δοθεί συνέχεια στα πορίσματά της, προβλέπεται η ενθάρρυνση της ανταλλαγής των βέλτιστων πρακτικών και η παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη κατά τη σύσταση των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών

¹⁶ Πλήρους λειτουργίας υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων υπάρχουν μόνο στην Αυστρία, το Βέλγιο, την Εσθονία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, τις Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο.

¹⁷ Το CARIN στηρίζεται από την Επιτροπή και την Ευρωπόλ και περιλαμβάνει εμπειρογνώμονες από 40 χώρες, μεταξύ των οποίων 26 κράτη μέλη. Στόχοι του είναι η ανταλλαγή των βέλτιστων πρακτικών και η βελτίωση της διυπηρεσιακής συνεργασίας σε διασυνοριακά θέματα.

¹⁸ Απόφαση 2007/845/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2007 σχετικά με τη συνεργασία των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων στα κράτη μέλη προς ανίχνευση και εντοπισμό προϊόντων εγκλήματος ή άλλων συναφών περιουσιακών στοιχείων, ΕΕ L 332 της 18.12.2007, σ. 103.

¹⁹ Οργανώθηκε από την Ευρωπόλ και τις κυβερνήσεις της Αυστρίας και του Βελγίου, και έτυχε της στήριξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού προγράμματος "Πρόβλεψη και καταπολέμηση του εγκλήματος" (http://ec.europa.eu/justice_home/funding/isec/funding_isec_en.htm).

στοιχείων, μεταξύ άλλων οργανώνοντας, όταν τους ζητηθεί, επί τόπου επισκέψεις εμπειρογνομόνων κατά τα έτη 2009 και 2010. Με βάση τα συμπεράσματα και τις εργασίες του CARIN, οι πλέον σχετικές συστάσεις για τη δημιουργία αποτελεσματικών υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων είναι οι εξής:

4.2.1. Δομή των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων

Οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων πρέπει να έχουν πολυδιάστατη δομή που θα συγκεντρώνει εμπειρογνομοσύνη από υπηρεσίες επιβολής του νόμου, δικαστικές αρχές, φορολογικές υπηρεσίες, κοινωνικές υπηρεσίες, τελωνειακές και άλλες σχετικές υπηρεσίες. Οι εκπρόσωποι αυτοί θα πρέπει να μπορούν να ασκούν τις συνήθεις εξουσίες τους και να αποκαλύπτουν πληροφορίες στο πλαίσιο των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων χωρίς να δεσμεύονται από το επαγγελματικό απόρρητο. Οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να έχουν επαρκείς πόρους και να παράσχουν ένα κεντρικό σημείο για όλες τις αιτήσεις βοήθειας που προέρχονται από άλλες χώρες. Θα πρέπει να συλλέγουν όλα τα σχετικά στατιστικά στοιχεία για τις δεσμεύσεις και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Σε περιπτώσεις που οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων δεν διαχειρίζονται κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία, θα πρέπει τουλάχιστον να συλλέγουν πληροφορίες για κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία από τις υπηρεσίες που τα διαχειρίζονται.

4.2.2. Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων

Οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να προβαίνουν σε ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών, ίσως εντός των χρονικών ορίων που προβλέπονται στην απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ²⁰. Οι νομικές δυνατότητες που έχει κάθε υπηρεσία ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων για αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών θα πρέπει να τύχουν περαιτέρω ανάλυσης. Θα πρέπει να διευκρινιστούν οι πληροφορίες που μπορεί να αποκτηθούν από κάθε υπηρεσία ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων χωρίς προσφυγή στις διαδικασίες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Θα πρέπει να αναθεωρηθούν τα έντυπα με τα οποία ζητείται η εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης και αποφάσεων δήμευσης σε άλλο κράτος μέλος, καθώς και τα έντυπα αίτησης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, προκειμένου να καταστεί ευκολότερη η χρησιμοποίησή τους. Θα πρέπει να παρασχεθεί λεπτομερής καθοδήγηση ως προς τη συμπλήρωση των εν λόγω εντύπων, και να καθιερωθεί τυποποιημένος ασφαλής δίαυλος επικοινωνίας μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων.

4.2.3. Εξουσίες που θα πρέπει να χορηγηθούν στις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων

Οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στις σχετικές βάσεις δεδομένων²¹ για να εντοπίζουν και να ανιχνεύουν περιουσιακά

²⁰ Απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ L 386 της 18.12.2006, σ. 89.

²¹ Τόσο δημόσιες όσο και απόρρητες βάσεις δεδομένων, όπως τα κτηματολόγια, λογιστικά στοιχεία επιχειρήσεων, μητρώα ταξινόμησης οχημάτων, ποινικά μητρώα και βάσεις δεδομένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αστυνομικών υπηρεσιών, εφορίας, κοινωνικής ασφάλισης, κλπ.

στοιχεία, μεταξύ άλλων και σε χρηματοοικονομικές πληροφορίες (θα ήταν ιδανική η πρόσβαση σε ένα κεντρικό μητρώο τραπεζικών λογαριασμών σε εθνικό επίπεδο), και θα πρέπει να έχουν αναγκαστική εξουσία προκειμένου να αποκτούν τέτοιου είδους πληροφορίες. Θα πρέπει να έχουν την εξουσία να δεσμεύουν προσωρινά τα περιουσιακά στοιχεία (π.χ. για 72 τουλάχιστον ώρες) ώστε να προλαμβάνεται η εξαφάνιση των προϊόντων εγκλήματος μεταξύ της στιγμής του εντοπισμού των περιουσιακών στοιχείων και της εκτέλεσης μιας δικαστικής απόφασης δέσμευσης ή δήμευσης. Θα πρέπει να είναι σε θέση να διεξαγάγουν έρευνες από κοινού με άλλες αρχές.

Σε κάθε κράτος μέλος υφίστανται διάφορες πρακτικές όσον αφορά τον προορισμό των περιουσιακών στοιχείων που δημεύονται και ανακτώνται²². Θα ήταν ευκαίριο να ευνοηθούν πρακτικές που έχουν αποδειχτεί αποτελεσματικές σε εθνικό επίπεδο.

4.3. Συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων – Ο ρόλος της Ευρωπόλ και της Eurojust

Το επίπεδο της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα προσδιορίσει την επιτυχή εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης. Μετά τον καθορισμό ή τη δημιουργία των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων σε όλα τα κράτη μέλη, οι δραστηριότητές τους θα πρέπει να στηρίζονται και να συντονίζονται ώστε να διευκολύνεται η ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών ως προς τον τόπο και την κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων εγκληματιών.

Θα πρέπει να εξεταστεί αν αυτός ο συντονιστικός ρόλος θα ανατεθεί στην Ευρωπόλ, της οποίας η Υπηρεσία περιουσιακών στοιχείων από εγκληματικές ενέργειες έχει ήδη σημειώσει σημαντικές επιτυχίες συμμετέχοντας σε χρηματοοικονομικές έρευνες. Το 2007 υποστήριξε 133 έρευνες για την ανίχνευση προϊόντων εγκληματικών ενεργειών και παρέσχε εμπειρογνωμοσύνη σε υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων. Οι εθνικές αρχές θα πρέπει να εμπλέξουν σε μεγαλύτερο βαθμό την Eurojust προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης. Το 2007, από τις 1000 υποθέσεις που διαχειρίστηκε η Eurojust 30 είχαν σχέση με αυτόν τον τομέα.

5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ – ΠΤΥΧΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

Η δήμευση προϊόντων από εγκληματικές ενέργειες είναι θέμα παγκόσμιο δεδομένου ότι οι εγκληματίες εξακολουθούν να αποκτούν νόμιμα περιουσιακά στοιχεία τόσο εντός της ΕΕ όσο και σε άλλες περιοχές του κόσμου. Θα πρέπει να αναπτυχθεί στενή διεθνής συνεργασία όχι μόνο μέσα στην ΕΕ αλλά και με τρίτες χώρες. Τα υφιστάμενα κοινοτικά νομοθετικά μέσα δεν ανταποκρίνονται επαρκώς σε αυτή τη διάσταση.

Ωστόσο, μερικές διεθνείς συμβάσεις περιλαμβάνουν διατάξεις για τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος έτσι ώστε να ενθαρρύνεται η διεθνής συνεργασία κατά τον εντοπισμό, την ανίχνευση, τη δέσμευση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων από εγκληματικές ενέργειες. Οι πλέον σχετικές είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το διακρατικό οργανωμένο έγκλημα ("UNTOC"), η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την πάταξη της

²² Για παράδειγμα, στο Ηνωμένο Βασίλειο τα περιουσιακά στοιχεία κατανέμονται μεταξύ των αρχών που συνέβαλαν στην ανάκτησή τους, ενώ στην Ιταλία συχνά προσφέρονται σε ΜΚΟ προς κοινωνική χρήση.

διαφθοράς ("UNCAC") και οι συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για τη δήμευση (Συμβάσεις του Στρασβούργου). Πολλές σημαντικές διατάξεις αυτών των συμβάσεων δεν έχουν ακόμα ενσωματωθεί στην κοινοτική νομοθεσία. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να καταβάλλει προσπάθειες ώστε η ΕΕ και τα κράτη μέλη να κυρώσουν χωρίς καθυστέρηση και να εφαρμόζουν τις εν λόγω συμβάσεις και θα ενθαρρύνει τις τρίτες χώρες να πράξουν ομοίως.

Πρωτοβουλίες σχετικές με την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων και τη δήμευση έχουν επίσης αναληφθεί σε διάφορα διεθνή βήματα, όπως το G8, τα Ηνωμένα Έθνη και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της δήμευσης δεν είναι πάντα ικανοποιητική λόγω του διαφορετικού βαθμού βούλησης για συνεργασία. Είναι αναγκαίο να ενθαρρυνθεί μια πιο προορατική συνεργασία με τις τρίτες χώρες, μεταξύ άλλων ενθαρρύνοντας συμφωνίες κατανομής περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν δήμευση αξιών, καθώς και διάδοση των βέλτιστων πρακτικών. Η σύσταση 38 της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) και η ερμηνευτική της σημείωση ενθαρρύνουν τις χώρες στην εκπόνηση ρυθμίσεων για τον συντονισμό διαδικασιών κατάσχεσης και δήμευσης, μεταξύ άλλων και την κατανομή περιουσιακών στοιχείων. Η σύμβαση του 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης περιλαμβάνει παρόμοιες διατάξεις. Η Επιτροπή θα μπορούσε να ενθαρρύνει την ανταλλαγή μεταξύ των κρατών μελών των βέλτιστων πρακτικών στον τομέα αυτό.

6. ΜΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

6.1. Νέα εργαλεία για αποτελεσματικότερες διαδικασίες δήμευσης

Για να διευκολυνθούν οι αιτήσεις σχετικά με τον εντοπισμό και την ανίχνευση περιουσιακών στοιχείων, κάθε υπηρεσία ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε κεντρικά μητρώα σε εθνικό επίπεδο. Όπου δεν υπάρχουν τέτοια μητρώα θα πρέπει να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη και να τα δημιουργήσουν.

Θα πρέπει επίσης να εξεταστούν τρόποι για να βελτιωθεί η διαθεσιμότητα πληροφοριών σχετικά με εκκρεμείς αποφάσεις δέσμευσης και δήμευσης στην Ένωση, μεταξύ των οποίων και η κατάρτιση καταλόγου. Κάτι τέτοιο θα επέτρεπε την καλύτερη παρακολούθηση της γενικής προόδου των διαδικασιών δέσμευσης και δήμευσης καθώς και τη συλλογή στατιστικών στοιχείων ως προς τον χρόνο που απαιτείται για την εκτέλεση αποφάσεων αυτού του τύπου.

6.2. Ενίσχυση των χρηματοοικονομικών ερευνών και ανάλυση του οικονομικού εγκλήματος

Αυτές ευρίσκονται στο επίκεντρο της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ενθάρρυνση της ευρύτερης χρήσης χρηματοοικονομικών ερευνών και της ανάλυσης του οικονομικού εγκλήματος²³ ως τεχνικής για την επιβολή του νόμου σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα ενισχύσει τον εντοπισμό και την ανίχνευση προϊόντων εγκλήματος.

²³ Μεταξύ 2002 και 2005 η Επιτροπή χρηματοδότησε διάφορα σχέδια για τη βελτίωση αυτών των τεχνικών.

Η Επιτροπή συνεργάζεται με την Ευρωπόλ και μερικά κράτη μέλη επί σχεδίου που αποτελείται από την κατάρτιση δέσμης κοινών ελάχιστων προτύπων ανίχνευσης για τους ερευνητές χρηματοοικονομικών υποθέσεων (που καλύπτουν οκτώ τομείς του επιστητού και της πρακτικής εφαρμογής), από ένα πανευρωπαϊκό σύστημα διαπίστευσης, και από την παροχή κατάρτισης στα κράτη μέλη βάσει αυτών των προτύπων. Μερικά εθνικά κέντρα αριστείας προετοιμάζουν τα σχετικά μαθήματα κατάρτισης και αναμένεται ότι τα πρώτα θα παραδοθούν εντός του 2009.

6.3. Καταγραφή τακτικών και συγκρίσιμων στατιστικών στοιχείων για τη δήμευση

Θα πρέπει να είναι διαθέσιμα καλύτερης ποιότητας στατιστικά στοιχεία για δεσμευθέντα ή δημευθέντα περιουσιακά στοιχεία. Πολύ ελάχιστα είναι τα διαθέσιμα στοιχεία, κυρίως προερχόμενα από εθνικές βάσεις δεδομένων ή από εκθέσεις αμοιβαίας αξιολόγησης της συμμόρφωσης ως προς τη νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες που δημοσιεύουν η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η επιτροπή Moneyval (Επιτροπή εμπειρογνομόνων για την αξιολόγηση των μέτρων κατά της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες) του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στο πλαίσιο του προγράμματος δράσης 2006-2010 σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία για το οργανωμένο έγκλημα, διενεργούνται εργασίες για να αναπτυχθεί καινούρια μεθοδολογία για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων σχετικών με τη νομιμοποίηση προσόδων από παράνομες δραστηριότητες τα οποία θα είναι συγκρίσιμα στα κράτη μέλη. Η μεθοδολογία αυτή προβλέπει τη συλλογή πληροφοριών για δεσμευθέντα, δημευθέντα και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία προϊόντα εγκλήματος. Τα στατιστικά στοιχεία που θα προκύψουν μπορεί επίσης να συμβάλουν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων δήμευσης των κρατών μελών.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ – ΔΕΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Αποτελεσματική πάταξη του εγκλήματος αποτελεί το πλήγμα που θα καταφερθεί στο πλέον ευαίσθητο σημείο των εγκληματιών. Η δήμευση και η ανάκτηση των προϊόντων του εγκλήματος έχει ως στόχο τους πόρους τους, και αποτελεί ουσιαστικό μέρος της ευρύτερης κοινοτικής στρατηγικής κατά του οικονομικού εγκλήματος.

Θα πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια ώστε να προβληθεί η δήμευση ως ένας από τους αποτελεσματικότερους τρόπους πάταξης του οργανωμένου εγκλήματος. Τα ακόλουθα σημεία δράσης αποσκοπούν στο να εξασφαλιστεί ότι η ΕΕ εξακολουθεί να διατηρεί τις υψηλότερες προδιαγραφές στον τομέα αυτό:

- (1) Η προσεχής αναδιτύπωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ θα βελτιώσει τη σαφήνιά του, θα επεκτείνει περαιτέρω τις υφιστάμενες νομικές έννοιες και θα εισαγάγει νέες διατάξεις.
- (2) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ολοκληρώσουν τη μεταφορά του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου στο εθνικό τους δίκαιο και να εφαρμόσουν την οδηγία του Συμβουλίου 2007/845/ΔΕΥ ορίζοντας ή δημιουργώντας υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που θα είναι σε θέση να προβαίνουν σε ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών, θα έχουν επαρκείς εξουσίες και θα εργάζονται βάσει των βέλτιστων πρακτικών.

- (3) Θα πρέπει να αρθούν τα πρακτικά εμπόδια στις διαδικασίες δήμευσης που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα προβούν σε συζητήσεις, στο τέλος του 2008, με βάση μελέτη της Επιτροπής που θα αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των πρακτικών των κρατών μελών, με σκοπό να ενθαρρύνουν πρακτικές που έχουν αποδειχτεί αποτελεσματικές σε εθνικό επίπεδο.
- (4) Οι υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων της ΕΕ θα πρέπει να συνέρχονται τακτικά σε άτυπη βάση για να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική ανταλλαγή πληροφοριών, ο συντονισμός και η συνεργασία. Η Ευρωπόλ ενθαρρύνεται να διαδραματίσει συντονιστικό ρόλο στις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων.
- (5) Θα μπορούσε να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί ένα σύστημα αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων της ΕΕ (πιθανόν βάσει εσωτερικών αξιολογήσεων).
- (6) Σημαντικός ρόλος θα πρέπει να ανατεθεί στη Eurojust με σκοπό τη διευκόλυνση της συνεργασίας σε δικαστικό επίπεδο και την προώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης σε θέματα δήμευσης, καθώς επίσης και τη διευκόλυνση της διάδρασης μεταξύ των υπηρεσιών ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και δικαστικών αρχών.
- (7) Θα μπορούσε να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί κατά προτεραιότητα ένα κοινό πανενωσιακό πρόγραμμα κατάρτισης των ερευνητών χρηματοοικονομικών υποθέσεων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν την αύξηση των πόρων που αφιερώνονται στην ανάλυση του οικονομικού εγκλήματος και τις χρηματοοικονομικές έρευνες σε εθνικό επίπεδο.
- (8) Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να αναπτύξουν καλύτερα στατιστικά στοιχεία για δεσμευθέντα, δημευθέντα και ανακτηθέντα περιουσιακά στοιχεία. Αυτές οι στατιστικές πληροφορίες θα πρέπει να είναι συγκρίσιμες μεταξύ των χωρών, και θα συμβάλλουν στην αξιολόγηση των συστημάτων δήμευσης στο οικείο κράτος μέλος.
- (9) Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν με ποιο τρόπο θα καταστούν διαθέσιμες στις υπηρεσίες ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων και τις τρίτες χώρες οι αναγκαίες πληροφορίες για τον εντοπισμό και την ανίχνευση περιουσιακών στοιχείων στην επικράτειά τους, πιθανόν οργανώνοντας κεντρικά μητρώα.
- (10) Η Ευρωπόλ, η Eurojust και τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συνεργαστούν για να βελτιώσουν τη διάθεση των πληροφοριών, μεταξύ άλλων και με την κατάρτιση καταλόγου, σχετικά με τις εκκρεμείς αποφάσεις δέσμευσης και δήμευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.